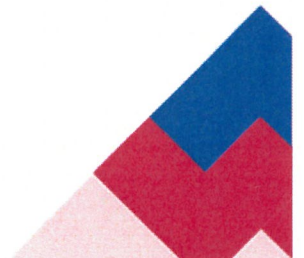

JÄMSÄ

JÄMSÄN KAUPUNGIN ARVIOINTIKERTOMUS 2023

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Arviointikertomuksen johdanto

Puheenjohtaja Tero Silván

Hyvät arviointikertomuksen lukijat

Tarkastuslautakunnassa olemme arvioineet valtuuston asettaman toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa, sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Myös Jämsän kaupungin strategian toimivuutta ja tunnettuutta on arvioitu kuulemisissa.

Tarkastuslautakunnassa kävimme läpi valtuuston päätöksiä ja näiden seurantatietoja. Arvioinnin keskeisenä työkaluna oli talousarvio sekä toimintasuunnitelma ja vastaavasti toteutunut tilinpäätös ja toimintakertomus.

Tarkastuslautakunnan työskentelyssä on huomioitu lainsäädännön vähimmäisvaatimusten lisäksi kaupungin toiminnan kehittämistä, tavoitteiden asettamista, seurannan prosesseja ja arvioitavuuden edellytyksiä sekä päätösten toimeenpanojen laatua. Arvioinnin työohjelmaa laadittaessa on kohdistettu ja ajoitettu kuulemiset huomioiden toimialojen merkittäviä ja ajankohtaisia muutoksia tai haasteita.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2023 on laadittu toimialojen kuulemisten, seurantaraporttien, tilinpäätösasiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella. Arvioinnin pohjana ovat olleet myös tilintarkastajan kokouksissa antamat suulliset selvitykset ja raportit sekä toimielinten kokouspöytäkirjat ja niiden liitteet. Tarkastuslautakunnan havainnot ja kannanotot on esitetty arviointikertomuksessa.

Arviointivuonna tarkastuslautakunta ei havainnut mitään merkittävää poikkeamaa, mikä olisi johtanut jatkotoimiin tai lausumiin kaupunginvaltuustolle tai kaupunginhallitukselle.

Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää kaupunginhallitusta, lautakuntia, johtokuntia ja kaupungin johtoa kiinnittämään huomiota arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin ja kannanottoihin.

Tero Silván

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Sisällysluettelo

Arviointikertomuksen johdanto	1
Puheenjohtaja Tero Silván.....	1
1. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastus	3
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja kokoonpano	3
1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta	4
1.2.1. Kuulemiset.....	4
1.2.2. Sidonnaisuusrekisteri.....	6
1.3. Tilintarkastus	6
2. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	6
3. Edellisten vuosien arviointikertomusten aiheuttamat toimenpiteet	7
4. Kaupunkistrategia	7
5. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	7
5.1. Koko kaupunki	7
5.1.1. Tuloslaskelma.....	7
5.1.2. Rahoituslaskelma.....	8
5.1.3. Tase.....	8
5.1.4. Talousarvion toteutuminen.....	9
5.2. Toimialat	9
5.2.1. Konsernipalvelut.....	10
5.2.2. Sivistystoimi.....	10
5.2.4. Elinvoimatoimi.....	11
5.3. Liikelaitokset	11
5.3.1. Jämsän Vesi liikelaitos.....	11
6. Talouden tasapainotusohjelman ja toimenpiteiden toteutuminen	12
7. Investointien toteutuminen	13
8. Henkilöstö	13
9. Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt	15
10. Tarkastuslautakunnan havainnot ja kannanotot	15
11. Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle	16

1. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastus

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Jämsän kaupungin hallintosäännön 78 §:n mukaan sen lisäksi, mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla

Jämsän kaupunginvaltuusto asetti 16.8.2021 (55 §) tarkastuslautakunnan toimikaudekseen 1.8.2021 – 31.5.2025.

Lautakunnan kokoonpano ja osallistuminen kokouksiin:

Varsinainen jäsen	Kokoukset	Varajäsen	Kokoukset
Tero Silván, puheenjohtaja	11/12	Pertti Takanen	-
Markku Kankainen, varapj	11/12	Lasse Rikkonen	1/12
Tuula Koponen	11/12	Elina Koivumäki	-
Jyrki Kokko	12/12	Tapani Lappalainen	-
Kyösti Rahkonen	11/12	Arja Maunula	1/12
Sirpa Rintala	7/12	Sami Äikäs	1/12
Helena Salminen	12/12	Marketta Salonen	-

Tarkastuslautakunnan kokousasioiden esittelijänä on toiminut lautakunnan puheenjohtaja Tero Silván ja varapuheenjohtaja Markku Kankainen. Kokousasioiden valmistelijana ja pöytäkirjanpitäjänä hallintopalvelujen toimistosiihteri Merja Väisänen 31.7.2023 saakka ja 1.8.2023 alkaen toimistosiihteri Riitta Järvinen. Lautakunnan kokouksissa on tilintarkastajalla läsnäolo- ja puheoikeus.

Esteellisyydet

Lautakunnan jäsenet ovat ilmoittaneet seuraavat esteellisyydet:

Nimi	
Tero Silván, puheenjohtaja	Ei esteellisyyksiä
Markku Kankainen, varapuheenjohtaja	Ei esteellisyyksiä
Jyrki Kokko, jäsen	Ei esteellisyyksiä
Tuula Koponen, jäsen	Ei esteellisyyksiä
Kyösti Rahkonen, jäsen	Ei esteellisyyksiä
Sirpa Rintala, jäsen	Ei esteellisyyksiä
Helena Salminen, jäsen	Ei esteellisyyksiä
Sami Äikäs, varajäsen	Ei esteellisyyksiä
Elina Koivumäki, varajäsen	Ei esteellisyyksiä

Esteellisyydet on otettu huomioon tarkastuslautakunnan kokouksissa ja arvioinnissa.

1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on laatinut ohjeellisen arviointisuunnitelmarungon valtuustokaudelle 1.8.2021-31.5.2025 sekä suunnitelman pohjalta arvioinnin työohjelman vuodelle 2023.

Lautakunnan työskentelyssä on huomioitu lainsäädännön vähimmäisvaatimusten lisäksi toiminnan kehittämisen näkökulma, arvioitavuuden edellytysten olemassaolo, tavoitteiden asettamisen ja seurannan prosessit sekä toimeenpanojen laatu, tuloksellisuus ja vaikuttavuus. Arvioinnin työohjelmaa laadittaessa on kohdistettu ja ajoitettu kuulemiset huomioiden toimialojen merkittäviä ja ajankohtaisia muutoksia tai haasteita.

Tarkastuslautakunta kokoontui 12 kertaa käsittelemään vuoden 2023 arviointia.

1.2.1. Kuulemiset

Tarkastuslautakunnan kokouksissa on kuultu organisaation toiminnasta, talouden ja toiminnan tavoitteiden toteutumisesta sekä ajankohtaisista asioista seuraavia henkilöitä:

Luottamushenkilöt

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Matti Similä

- talousarvio 2024 ja luottamushenkilöiden osallistaminen talousarvion valmisteluun 10/2023
- näkemys vuoden 2023 aikana tehdyistä toimenpiteistä koskien vuoden 2022 arviointikertomuksen havaintoja ja kannanottoja 02/2024

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Jorma Poti

- talousarvio 2024 ja luottamushenkilöiden osallistaminen talousarvion valmisteluun 10/2023
- näkemys vuoden 2023 aikana tehdyistä toimenpiteistä koskien vuoden 2022 arviointikertomuksen havaintoja ja kannanottoja 02/2024

Valtuustoryhmien puheenjohtajat

- keskustelua tarkastuslautakunnan arviointityöstä 08/2023

Konsernihallinto

Kaupunginjohtaja Hanna Helaste

- talousarvio 2024, johtamiskulttuuri ja katsaus osallisuusohjelman tilanteesta 10/2023

Konsernipalvelujohtaja Vesa Urtti

- kaupungin taloustilanne / toteuma 2023, ennuste 2024 09/2023
- tilinpäätöstilanne 2023 11/2023
- katsaus tilinpäätökseen 2023 02/2024
- selvitys konsultti- ja lakimiespalveluista 04/2024

Hallintojohtaja Auli Korhonen, henkilöstöjohtaja Maarit Mäntykoski, kehittämisspäällikkö Hannele Rahkonen

- henkilöstökertomus 2023 ja henkilöstösuunnitelma 2024 03/2024

Työllisyyspäällikkö Eeva Heininen

- näkyvä TE-palveluiden järjestämisessä, uhkat ja mahdollisuudet 01/2024

Henkilöstöryhmän kuuleminen

- työsuojeluvaltuutettu Elina Leppänen 11/2023

Sivistystoimi**Sivistystoimenjohtaja Leena Kilpeläinen**

- vapaan sivistystyön ja perusopetuksen tilannekatsaus 11/2023
- tilinpäätöstilanne 2023, taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen ja selvitykset merkittävistä poikkeamista 04/2024

Kirjastopalvelupäällikkö Risto Heikkinen

- kirjastotoimialan katsaus 11/2023

Elinvoimatoimi**Elinvoimajohtaja Anna-Liisa Juurinen**

- elinvoimatoimialan katsaus / työvoiman saatavuus alueella 11/2023
- tilinpäätöstilanne 2023, taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen ja selvitykset merkittävistä poikkeamista 04/2024

Kaupungininsinööri Katja Rissanen

- Tiitolanmäen ja Seppolan sataman hankkeet, kilpailutus ja hankkeiden johtaminen 10/2023

Liikelaitokset**Jämsän Vesi –liikelaitos/ Vesa Arvonon**

- Tiitolanmäen ja Seppolan sataman hankkeet, toteutuminen 10/2023
- tilinpäätöstilanne 2023, taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen ja selvitykset merkittävistä poikkeamista 03/2024

Konserniyhtiöt**Kiinteistö Oy Jämsänmäki ja Jämsän Yrityskiinteistöt Oy/ toimitusjohtaja Jussi Aalto**

- Katsaus asunto- ja yritysikiinteistöjen tilanteeseen, Jämsän Vanhaintuki ry:n tilanne 11/2023

Arvioinnin pohjana ovat olleet myös tilintarkastajan kokouksissa antamat suulliset selvitykset ja raportit sekä toimielinten kokouspöytäkirjat ja niiden osat.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Kuultavana olleet olivat pääsääntöisesti valmistautuneet hyvin annettuun tehtävään.

1.2.2. Sidonnaisuusrekisteri

Kuntalain 84 §:ssä määrättyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Kuntalain 84 §:n mukaan sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Jämsän kaupungin hallintosäännön 83 §:n mukaan tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä, huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivulla ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Sidonnaisuusilmoitukset jätettiin kohtuullisessa ajassa yhtä henkilöä lukuun ottamatta.

1.3. Tilintarkastus

Kaupunginvaltuusto päätti 24.5.2021 § 34, että Jämsän kaupungin tilintarkastuspalvelut vuosille 2021-2022 (+ optiot vuosille 2023 - 2024) hankitaan BDO Audiator Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana jatkaa KHT, JHT Minna Havia-Niemi. Kokouksessaan 7.11.2022 § 153 kaupunginvaltuusto päätti jatkaa hallinnon ja talouden tarkastamista koskevaa sopimus kahdella optiovuodella (optiot vuosille 2023-2024).

Tilintarkastaja on esittänyt tarkastuslautakunnalle:

- tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman 2023-2024 ja työohjelman 2023
- väliraportin tarkastussuunnitelman toteutumisesta, tarkastustyön kulusta ja tehdyistä havainnoista tilivuoden 2023 aikana
- tilintarkastuskertomuksen kaupunginvaltuustolle ja tilintarkastajan loppuraportin tarkastuslautakunnalle tilivuodelta 2023

2. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jämsän kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje

on valmistunut ja hyväksytty kaupunginhallituksessa 18.12.2017.

Ohjeessa on otettu huomioon kuntalain muutos sekä mahdollisuuksien mukaan muut muutokset lainsäädännössä, ohjeistuksessa ja toimintaympäristössä. Konserniohje on hyväksytty valtuustossa 20.2.2023.

Toimintakertomuksessa vuodelta 2023 on esitetty arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehitykseen vaikuttavista seikoista, selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä ja selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Jämsän kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on päivitetty ja on ajan tasalla.

3. Edellisten vuosien arviointikertomusten aiheuttamat toimenpiteet

Vuodelta 2022 tarkastuslautakunta ei tehnyt kaupunginhallitukselle selvityspyyntöjä.

4. Kaupunkistrategia

Jämsän kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.11.2022 kaupunkistrategian raamittamaan ja ohjaamaan Jämsän kaupungin talousarviota ja – suunnittelua sekä päätöksentekoa.

Strategiaa pitää tarkastella kerran valtuustokauden aikana (Kuntalaki § 37).

Kaupunkistrategian arvot ovat palveluhenkisyys, avoimuus ja yhteistyökykyisyys, jota tukemaan on laadittu eettinen ohjeistus koskemaan luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja työntekijöitä.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Tarkempaa strategiaseurantaa ei toteutettu tarkasteluvuonna.

5. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

5.1. Koko kaupunki

Kuntaliiton hallintosääntömallin 64 §:n mukaan:

”Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa.

Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä vaikutukset toiminnan tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toiminnan tavoitteiden tai tuloarvion muutosesityksessä on selvitettävä niiden vaikutukset määrärahoihin. Valtuusto päättää toimielinten määrärahojen ja tavoitteiden muutoksista, kun organisaatiota muutetaan talousarviovuoden aikana.

Liikelaitoksen johtokunta päättää liikelaitoksen johtokuntatasoisten sitovien tavoitteiden muutoksista. Valtuuston asettamien sitovien tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto.

Perustelut:

Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi oleelliset kunnan rahoitustarpeeseen vaikuttavat muutokset. Talousarviopoikkeamista, joita ei ole hyväksytty talousarviomuutoksina valtuustossa, on annettava selvitys toimintakertomuksessa.”

5.1.1. Tuloslaskelma

Vakaan talouden vuosikate tulee olla vähintään pitkäaikaisten lainojen lyhennysten ja poistojen suuruinen. Nyt vuosikate kattaa poistot.

Kaupunki ja liikelaitokset, ulkoinen
TP 2023 s. 40 ja 168)

milj.€	TP 2023	TP 2022	TP 2021	TP 2020	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	20,9	50,6	48,9	41,5	42,5	41,9
Valmistus omaan käyttöön	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
Toimintakulut	66,0	189,0	179,9	168,6	165,4	164,6
- henkilöstökulut	34,7	49,1	46,9	43,5	43	43,4
- palvelujen ostot	18,6	124,4	113,4	106,2	103,2	102,5
- muu	12,7	20,5	19,6	18,9	19,2	18,8
Toimintakate	44,9	138,0	-130,8	-126,8	122,7	-122,3
Verotulot	47,3	91,1	92,7	87,4	84,9	84,0
Valtionosuudet	7,1	47,3	46,6	51,1	42,5	42,3
Rahoitus +/-	-0,3	0	0,4	0,8	0,7	1,3
Vuosikate	9,2	0,7	8,9	12,5	5,5	5,3
Poistot	8,3	8,6	8,6	8,4	8,1	8,2
Satunnaiset tuotot/kulut	0	0	0	0	0	4,3
Poistoeron/varausten lis- tai väh. rahastojen muutos +/-	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1
Yli(+)/ali(-)jäämä	1,2	-7,5	0,4	4,2	-2,3	1,5

5.1.2. Rahoituslaskelma

Kaupunki ja liikelaitokset (TP 2023 s. 48, 169)

milj.€	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Rahavarojen muutos	0,7	-5,8	-3,6	9,2	-5,2	0,4
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-0,4	0,7	0,3	-0,1	1,0	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	4	0	4
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3,8	-4,5	-4,8	-5,2	-4,5	-4,5
Antolainauksen muutos	0,2	-0,7	-0,5	0,6	0,4	-0,5

5.1.3. Tase

Kaupunki ja liikelaitokset (TP2023 s. 51, 170)

milj.€	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Taseen loppusummat	124,3	139,6	149,4	152	147	152,9
Oma pääoma	81,7	81,1	88,6	88	83,8	86,1
Vieras pääoma	39,3	54,4	56,1	59,1	58,7	61,9
Kumulatiivinen yli(+)/ali (- jäämä)	-2,3	-3,5	4,0	3,6	-0,6	1,8

Konsernirahaston tasearvo oli 6,9milj.€

Taseen tunnusluvut

(TP 2023 s. 52 ja VM:n muistio kuntien tilinpäätöksistä vuosittain)

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Kaupungin omavaraisuusaste %	67,84	60,17	61,42	60,11	59,41	59,55
Suhteellinen velkaantuneisuus %	52,11	28,78	29,86	32,84	34,54	35,71
Lainakanta milj.€	27,54	31,66	35,47	39,91	41,2	42,9
Lainakanta €/asukas Jämsä	1436	1637	1794	2007	2043	2083
Lainakanta €/asukas Koko maa	enn. 3323	3383	3466	3458	3352	3048

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Kaupungin vakavaraisuusaste oli vielä tarkasteluvuonna hyvä.

5.1.4. Talousarvion toteutuminen

Kuntalain 115 §:n mukaan tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa.

Talousarviossa mainitut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä perustelut ovat toimielimiä ja niiden alaisia talousyksiköitä sitovia. Liikelaitosten osalta noudatetaan kunnallisen liikelaitoksen ohjeistusta.

Liikelaitoksia sitovia eriä ovat korvaus perus- ja lainapääomasta, mahdollinen toiminta-avustus liikelaitokselle, peruspääoma- tai lainasijoitus liikelaitokseen, lainapääoman palautus, nettotulos ja investointien kokonaismenot (Talousarvion ja -suunnitelman sitovuus)

Käyttötalouden toteutuminen

ulkoiset ja sisäiset, ei liikelaitoksia (TP 2023 s. 61)

milj.€	TA 2023 alkup.	TA 2023 muutettu	TP 2023	alitettu- ylitetty+	TP 2022	TP2021	TP 2020
Toimintatuotot	25,6	25,4	25,8	0,4	60,3	58,3	51,0
Valmistus omaan käyttöön	0,2	0,2	0,3	0,0	0,3	0,2	0,2
Toimintakulut	73,5	75,3	72,6	-2,7	200,0	190,7	179,8
henkilöstökulut	34,5	35,4	34,3	-1,1	44,9	42,7	39,4
palvelujen ostot	21,6	22,1	21,0	-1,1	129,6	122,9	115,8
muu	17,5	17,8	17,3	-0,5	25,1	25,1	24,7
Toimintakate	-47,6	-49,6	-46,5	3,1	-139,4	-132,1	-128,6
Verotulot	48,7	47,2	47,3	0,1	91,1	92,7	87,4
Valtionosuudet	5,1	5,7	7,1	1,3	47,3	46,6	51,1
Rahoitus +/-	0,5	0,5	0,2	-0,3	0,8	0,6	1,0
Vuosikate	6,7	3,8	8,1	4,2	-0,2	7,7	10,9
Poistot	7,0	7,0	6,9	0,1	7,1	7,2	7,3

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Vuosikate kattoi poistot.

5.2. Toimialat

Tarkastuslautakunta tarkasteli taloudellisten tavoitteiden toteutumista muutettuun talousarvioon verrattuna, alkuperäinen talousarvio näkyy taulukoissa omana sarakkeenaan. Talouden poikkeamiin keskityttiin toimialoja tilinpäätöksestä kuulevissa kokouksissa. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on selvitetty toimintakertomuksessa ja niistä on kuultu toimialojen johtoa.

Talousarvion toteutumisen päätarkastelu on suoritettu toimialoittain. Mikäli toimialan toteutuksessa on merkittävä poikkeama, tarkastelu ulotetaan tulosaluetasolle. Toimialoittaiset taloudellisten tavoitteiden toteutumisluvut sisältävät myös sisäiset erät.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Jämsän kaupungin hankintaohje on päivitetty ja hyväksytään 2024.

Rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet on hyväksytty kaupunginvaltuusossa 11.12.2023 § 60.

5.2.1. Konsernipalvelut

Konsernipalveluihin kuuluvat tulosalueina kaupunginvaltuusto, vaalit, tarkastuslautakunta, kaupunginhallitus, hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, talouspalvelut sekä matkailu- ja markkinointi.

(TP 2023 s.63-82)

Konsernipalvelut milj.€	TA 2023 alkup.	TA2023 muutettu	TP 2023	alitettu- ylitetty+	TP 2022	TP 2021	TP 2020	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	3,31	3,57	3,83	0,27	4,13	3,07	2,96	2,95	3,22
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,01	0,06	0,14
Toimintakulut	12,44	12,90	12,13	-0,77	13,70	13,43	12,88	12,34	12,02
henkilöstökulut	5,26	5,46	4,81	-0,65	4,95	4,86	4,19	3,85	3,75
palvelujen ostot	4,28	4,31	4,15	-0,17	6,02	5,59	5,88	5,85	5,85
muu	2,90	3,12	3,17	0,49	2,74	2,99	2,81	2,65	2,40
Toimintakate	9,13	9,33	8,29	-1,04	-9,57	-10,35	-9,91	-9,33	-8,67
Poistot	0,07	0,07	0,03	-0,03	0,00	0,10	0,10	0,10	0,20

5.2.2. Sivistystoimi

Sivistystoimialaan sivistyslautakunnan alaisuuteen kuuluvat tulosalueina sivistystoimen hallinto, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-opetus ja elämänlaatupalvelut (opistot, kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut).

(TP 2023 s.83-118)

Sivistystoimi milj.€	TA 2023 alkup.	TA2023 muutettu	TP 2023	alitettu- ylitetty+	TP 2022	TP 2021	TP 2020	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	3,52	3,36	3,45	0,91	3,16	2,80	2,54	2,85	2,61
Toimintakulut	41,01	41,98	41,74	-0,24	39,16	37,53	36,08	36,87	37,39
- henkilöstökulut	24,47	25,05	25,02	-0,04	23,37	22,43	21,25	21,42	21,03
- palvelujen ostot	9,08	9,32	9,40	0,07	8,38	8,39	8,03	8,71	9,29
- muu	7,46	7,61	7,33	-0,28	7,03	6,72	6,79	6,75	7,07
Toimintakate	-37,49	-38,62	-38,28	-0,33	-36,00	-34,74	-33,54	-34,02	-34,77
Poistot	0,17	0,17	0,16	-0,01	0,00	0,30	0,20	0,20	0,20

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Sivistystoimialan talousarvio on toteutunut erinomaisen tarkasti.

5.2.4. Elinvoimatoimi

Elinvoimalautakunnan alaisuuteen kuuluvat tulosalueet ovat maankäyttö ja elinvoima, kunnallistekniset palvelut, tilapalvelut sekä valvontatoimi. Valvontajaosto toimii elinvoimalautakunnan alaisuudessa.

(TP 2023 s. 119-137))

Elinvoima milj.€	TA 2023 alkup.	TA2023 muutettu	TP 2023	alitettu- ylitetty+	TP 2022	TP 2021	TP 2020	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	18,81	18,49	18,53	0,03	14,59	15,18	14,82	13,96	14,54
Valmistus omaan käyttöön	0,21	0,21	0,25	0,05	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3
Toimintakulut	20,01	20,38	18,71	-1,67	17,63	16,11	15,14	13,50	13,76
- henkilöstökulut	4,76	4,86	4,42	-0,44	4,18	3,90	3,49	3,40	3,96
- palvelujen ostot	8,16	8,42	7,44	-0,98	7,37	6,58	6,64	4,98	5,14
- muu	7,10	7,10	6,85	-0,25	6,08	5,29	5,01	5,12	4,65
Toimintakate	-1,00	-1,68	0,07	1,75	-2,76	-0,69	-0,11	0,69	1,07
Poistot	6,75	6,75	6,67	-0,09	6,7	6,8	6,9	6,8	6,5

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Tarkastuslautakunta on huolissaan elinvoimatoimialan henkilöstön jaksamisesta ja resurssoinnin ongelmista.

5.3. Liikelaitokset

5.3.1. Jämsän Vesi liikelaitos

Jämsän Vesi –liikelaitoksella on oma johtokunta.

Talousarvion toteutuminen, ulkoiset ja sisäiset erät (TP 2023 s. 197-211)

milj.€	TA 2023 alkup.	TA 2023 muutettu	TP 2022	alitettu- ylitetty+	TP 2022	TP 2021	TP 2020	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	5,06	5,06	4,67	-0,40	4,69	4,56	4,23	4,20	4,22
Valmistus omaan käyttöön	0,07	0,07	0,03	-0,04	0,01	0,03	0,05	0,06	0,07
Toimintakulut	3,24	3,26	3,11	-0,15	3,16	2,97	2,31	2,70	2,42
- henkilöstökulut	0,64	0,66	0,72	0,06	0,70	0,62	0,58	0,72	0,689
- palvelujen ostot	1,16	1,16	1,21	0,05	1,09	1,35	0,95	1,14	0,944
- muu	1,51	1,51	1,22	-0,29	1,44	1,11	0,77	0,85	1,51
Toimintakate	1,90	1,87	1,59	-0,29	1,54	1,61	1,97	1,55	1,87
Poistot	1,44	1,44	1,41	-0,03	1,44	1,26	0,78	0,97	1,06

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

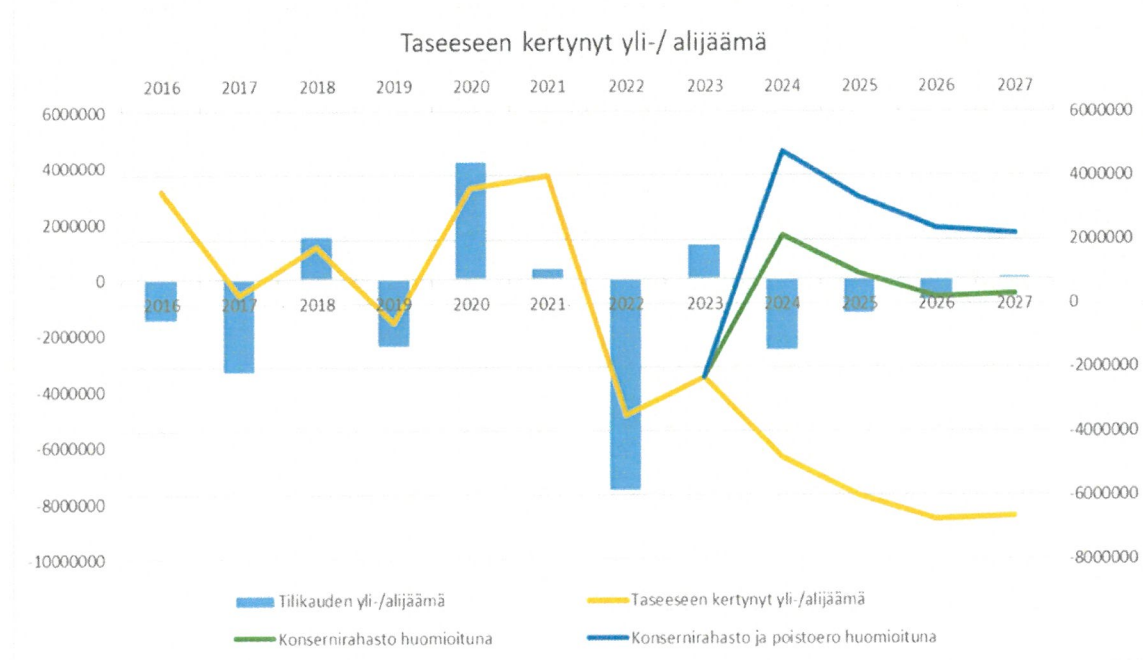
Käyttötalouden toteutuminen/tulos jäi negatiiviseksi, koska veden kulutus laski. Huleveden määrä jätevedessä on merkittävä.

6. Talouden tasapainotusohjelman ja toimenpiteiden toteutuminen

Kuntalain 110 §:n mukaan ”Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan”.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tilikauden yli-/alijäämä	-1,4	-3,3	1,5	-2,4	4,2	0,4	-7,5	1,2	-2,5	-1,2	-0,7	0,1
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	3,5	0,3	1,8	-0,6	3,6	4,0	-3,5	-2,3	-4,8	-6,0	-6,7	-6,6
Konsernirahasto huomioituna								-2,3	2,1	0,9	0,2	0,3
Konsernirahasto ja poistoero huomioituna								-2,3	4,8	3,3	2,4	2,2

Taseeseen kertynyt yli-/alijäämä (TP 2023)

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Tiukan säästöohjelman vuoksi tulos muodostui positiiviseksi. Kumulatiivinen alijäämä on edelleen 2,3 milj.

7. Investointien toteutuminen

Vuonna 2023 poistot olivat 8,3 milj.€.

Kaupunki ja liikelaitokset (TP s. 138)

milj.€	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Investointimenot	5,3	6,6	7,1	7,8	7,5	6,5
Rahoitusosuudet investointeihin	1,8	0,0	0,6	0,0	0,1	0,5
Nettoinvestoinnit	3,4	4,0	6,1	7,6	7,4	6,0
Käyttöomaisuuden myynnit	3,3	0,3	0,3	0,0	0,2	0,3

Kaupunki ilman liikelaitoksia muutetussa talousarviossa nettoinvestoinnit 4,1 milj. €

INVESTOINNIT JÄMSÄN KAUPUNKI

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
Investoinnit Jämsän kaupunki			
Menot	-6 158 000 €	-4 461 431 €	72 %
Tulot	2 063 000 €	1 814 982 €	88 %
Netto	-4 095 000 €	-2 646 449 €	65 %

	Muutettu TA 2023	TP 2023	TOT% 2023
Investoinnit Jämsän Vesi liikelaitos			
Menot	-1 145 000 €	-792 712 €	69 %
Tulot	0 €	0 €	0 %
Netto	-1 145 000 €	-792 712 €	69 %

Investointien (netto) toteumavertailu,

(TP 2023 s. 138 ja 203)

milj.€	TA 2023	TA 2023 muutettu	TP 2023	alitettu- ylitetty+	TP 2022	TP 2021	TP 2020	TP 2019	TP 2018
Kaupunki	4,3	4,1	2,6	-1,5	4,5	4,4	2,6	7,5	5,7
Jämsän Vesi liikelaitos	1,1	1,1	0,8	-0,3	0,4	2,7	5,0	1,1	0,9
Yhteensä	5,4	5,2	3,4	-1,8	4,8	7,1	7,6	8,6	6,5

8. Henkilöstö

Kaupungin henkilöstöpalvelut on laatinut vuodelta 2023 erillisen henkilöstökertomuksen, jota yhteistyötoimikunta on käsitellyt 15.3.2024 ja kaupunginhallitus 25.3.2024.

Kaupunginhallitukselle raportoidaan neljännesvuosittain talous- ja toimintaraportoinnin yhteydessä henkilöstömäärät, palkkakustannukset ja terveysperäiset poissaolot.

Palvelurakenteessa vuoden 2009 jälkeen suurimmat muutokset ovat aiheutuneet terveydenhuollon osaukoistuksesta Jokilaakson Terveys Oy:lle v. 2010 ja sosiaali- ja terveystoimen palvelutuotannon ulkoistamisesta Jämsän Terveys Oy:lle v. 2015. Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön siirtyminen Keski-Suomen (Jämsä) ja Pirkanmaan (Kuhmoinen) hyvinvointialueille sekä Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitoksen muutos osakeyhtiöksi.

Henkilötyövuodet 2021 – 2023/ toimialoittainen talousarvion toteutuma ja seuranta

	Henkilötyövuodet	Hensu	Toteutunut	Hensu	Toteutunut	Hensu	Toteutunut	Muutos	Muutos
		2021		2022		2023		2021-2022	2022-2023
Vakinaiset	Konsernipalvelut	49,75	51,6	54,92	51,5	52,06	50	0,1	-1,5
	Sosiaali- ja terveystoimi	146,2	137,9	177,65	145,3			7,4	-145,3
	Sivistystoimi	405	353,3	399,27	330	384,75	343,2	-23,3	13,2
	Elinvoima	68	65	67,75	65,5	71,14	63,9	0,1	-1,6
	Ateria-liikelaitos	86,08	74,7	80,08	68,8			-5,9	-68,8
	Vesi-liikelaitos	10	9,2	10	11	11	10,5	1,8	-0,5
	Vakinaiset yhteensä	765,03	691,8	789,67	672,1	518,95	467,6	-19,6	-204,50
Määräaikaiset	Konsernipalvelut	8,63	36	12,04	43,50	11,92	33,8	-21,36	-9,7
	Sosiaali- ja terveystoimi	31,10	44,1	32,67	57,10			13	-57,1
	Sivistystoimi	55,05	97,6	55,54	129,8	76,18	109,7	32,2	-20,1
	Elinvoima	8	9,8	10	15,7	12,25	16,3	5,9	0,6
	Ateria-liikelaitos	6,96	27,9	12,96	28,3			0,4	-28,3
	Vesi-liikelaitos	0	0	0	0	0	0	0	0
	Määräaikaiset yhteensä	109,74	215,4	123,21	274,5	100,35	159,7	59,1	-114,8
Yhteensä		874,77	907,2	912,88	946,7	619,30	627,3	39,5	-319,4

Jämsän kaupungin vakinaisen henkilöstön keski-ikä 31.12.2023 oli 50,74 vuotta.

Vuonna 2023 vanhuuseläkkeelle jäi 18 henkilöä. Vuonna 2022 vanhuuseläkkeelle jäi 34 henkilöä ja vuonna 2021 29 henkilöä.

Terveysperusteiset poissaolot kalenteripäivinä:

Terveysperusteiset poissaolot kalenteripäivinä	2021	2022	2023
päivää / henkilö	18,85	21,08	14,93

Terveysperusteiset poissaolot vähentyivät vuodesta 2022 vuoteen 2023. Terveysperusteiset poissaolot ovat henkilötyövuotta kohti tarkasteltuna vähentyneet reilulla kuudella kalenteripäivällä (6,15 kpv) verrattuna vuoteen 2022. Poissaoloja oli 14,93 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohti vuonna 2023. Vuonna 2022 poissaoloja oli 21,08 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohti. Huomata sopii kaupungin henkilöstömäärän vähentyneen merkittävästi edellisvuoteen verrattuna (Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy:n perustaminen ja hyvinvointialueen aloitus).

Terveysperusteiset poissaolot ovat vähentyneet kaikilla toimialoilla. Huomioitava on, että korona-ajan säädökset ovat poistuneet.

Vuonna 2023 koko vuoden palvelussuhteessa olleilla *terveysperusteisia poissaoloja ei ollut lainkaan* 21,4 prosentilla. Vuonna 2022 osuus oli 17,2 prosenttia. Vuonna 2021 vastaava osuus oli 35,3.

Työpaikka- ja työmatkatapaturmien aiheuttamat sairauspoissaolot ovat vähentyneet huomattavasti vuodesta 2022 vuoteen 2023.

	2021	2022	2023
Työmatkatapaturmat, kpl	8	10	7
Työpaikkatapaturmat, kpl	45	34	31

Jämsän kaupungilla työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden johtamista ohjaa jämsäläinen hyvän työn malli. Myös aktiivisen tuen toimintamalli on käytössä.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Hyvällä esimiestyöllä terveysperusteisia poissaoloja on saatu vähennettyä. Esimiestyön kehittämistä on edelleen jatkettava.

Tarkastuslautakunnan tiedonsaanti työhyvinvoinnista on lakisääteistä. Työhyvinvointitulokset on annettava tarkastuslautakunnalle toimialoittain.

Henkilöstöön kohdistuva väkivalta on lisääntynyt tarkasteluvuonna, erityisesti sivistystoimessa.

9. Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt

Tarkastuslautakunnassa on ollut kuultavana Jämsän Vesi -liikelaitoksesta Vesa Arvonen, Kiinteistöosakeyhtiö Jämsänmäestä ja Jämsän Yrityskiinteistöt Oy:stä Jussi Aalto.

Jämsän kaupungin konsernitilinpäätökseen sisältyy tytäryhtiöinä 10 osakeyhtiötä (joista 3 on kiinteistöyhtiöitä), 2 kuntayhtymää, 1 yhteis- ja omistusyhteisyhteisö ja muita yhteisöjä on myös 1.

(TP 2023 s.171-173)

milj.€	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Konsernitaseen loppusummat	155,8	181,0	194,5	198,7	196,8	203,5
Oma pääoma	95,6	94,6	104,2	105,4	100,6	103,0
Vieras pääoma	57,8	83,6	86,7	90,4	94,0	98,0
- josta pitkäaikaista	30,8	42,9	53,3	58,8	61,3	68,1
Konsernituloslaskelman toimintatuotot	40,7	77,9	76,7	66,5	67,5	66,9
Konsernituloslaskelman toimintakulut	95,1	226,4	216,2	201,7	198,2	196,6

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt vuonna 2023 Jämsän kaupungin konserniohjeen sekä hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeistuksen kaupunkikonsernissa.

Tavoitteena on ollut, että konserniohjeistusta noudattamalla saadaan kaupungin ja tytäryhtiöiden toimintaperiaatteita yhdenmukaistettua mm. henkilöstöpolitiikassa, taloudenhoidossa ja suhteissa kolmansiin osapuoliin sekä varmistaa, että kuntakonsernia voidaan tehokkaasti ohjata yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla.

Tarkastuslautakunnan havainto ja kannanotto

Jämsänmäen käyttöaste on korkea 94% tilapäistä suojelua tarvitsevien asukkaiden vuoksi. Vanhaintuki ry:n asuntojen haltuunotto on alkanut hyvin.

10. Tarkastuslautakunnan havainnot ja kannanotot

Tarkastuslautakunnan arviointityötä varten on oltava olemassa täsmälliset valtuuston päätökset ja näiden seurantatiedot. Arvioinnin kannalta keskeisiä asiakirjoja ovat kaupungin strategia, talousarvio ja toimintasuunnitelma taloudellisine ja toiminnallisine tavoitteineen sekä niitä vastaavat tilinpäätös ja toimintakertomus sekä työhyvinvointitulokset. Tavoitteet talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa sekä niiden raportointi tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa ovat soveltuneet arviointien tekemiseen.

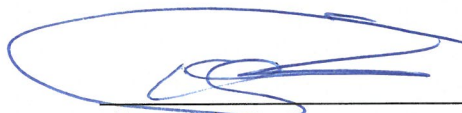
Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2023 on laadittu toimialojen kuulemisen, seurantaraporttien, tilinpäätösasiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella.

11. Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Tavoitteet talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa ja niiden raportointi tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa ovat oikeellisia ja luotettavia.

Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää kaupunginhallitusta, lautakuntia, johtokuntia ja kaupungin johtoa kiinnittämään huomiota arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin ja kannanottoihin.

Jämsässä 15. päivänä toukokuuta 2024

Tero Silván
puheenjohtaja

Markku Kankainen
varapuheenjohtaja

Jyrki Kokko
jäsen

Tuula Koponen
jäsen

Kyösti Rahkonen
jäsen

Sirpa Rintala
jäsen

Helena Salminen
jäsen